

ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА
"РАДОСНО ДЕТИЊСТВО"
НОВИ САД

Павла Симића бр. 9

Мат. бр. 08038384

ПИБ: 101584396

Тел. 021/420-439; факс 021/527-547

e-mail: predskolska.novisad@gmail.com

Б р о ј: 1366/02

Д а н а: 17.03.2023.

**АКТУЕЛНЕ ПРОЦЕДУРЕ И ИНФОРМАЦИЈЕ ИЗ
ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА,
ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА У
ПУ "РАДОСНО ДЕТИЊСТВО" НОВИ САД**

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

ПУ „Радосно детињство“ Нови Сад

Март, 2023.

САДРЖАЈ:

1. ЛИСТА ЗАКОНА И ПОДЗАКОНСКИХ АКТА КОЈИ ПРАТЕ И РЕГУЛИШУ ОБЛАСТ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА
2. УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА ПУ “РАДОСНО ДЕТИЊСТВО” НОВИ САД
3. ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА КАДА ДИСКРИМИНАЦИЈА, НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ ИЛИ ЗАНЕМАРИВАЊЕ ДЕТЕТА ВРШИ ОДРАСЛА ОСОБА КОЈА НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА У ПУ “РАДОСНО ДЕТИЊСТВО”
4. ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА КАДА ДИСКРИМИНАЦИЈУ, НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ ИЛИ ЗАНЕМАРИВАЊЕ ДЕТЕТА ВРШИ ОДРАСЛА ОСОБА ЗАПОСЛЕНА У ПУ “РАДОСНО ДЕТИЊСТВО”
5. ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА МЕЂУ ДЕЦОМ
6. ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈУ КАДА РОДИТЕЉ/ОСОБА ОВЛАШЋЕНА ЗА ОДВОЂЕЊЕ ДЕТЕТА ИЗ ВРТИЋА НЕ ДОЂЕ ПО ДЕТЕ ДО ИСТЕКА РАДНОГ ВРЕМЕНА ВРТИЋА
7. ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈУ КАДА РОДИТЕЉ/ОСОБА ОВЛАШЋЕНА ЗА ОДВОЂЕЊЕ ДЕТЕТА ИЗ ВРТИЋА, СВОИМ НЕДОЛИЧНИМ ПОНАШАЊЕМ УГРОЖАВА БЕЗБЕДНОСТ ДЕТЕТА/ДЕЦЕ И ЗАПОСЛЕНИХ
8. ИНФОРМИСАЊЕ РОДИТЕЉА И ЊИХОВО УКЉУЧИВАЊЕ У ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА У ПУ „РАДОСНО ДЕТИЊСТВО“
9. ПРИЛОЗИ
 - 8.1. САДРЖАЈ ИНФОРМАТИВНЕ ТАБЛЕ ЗА РОДИТЕЉЕ
 - 8.2. КАКО ПРИЈАВИТИ СИТУАЦИЈУ ДЕШАВАЊА ИЛИ ПОСТОЈАЊА СУМЊЕ НА ДИСКРИМИНАЦИЈУ, НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ ?
 - 8.3. ОБРАЗАЦ ПРИЈАВЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА
 - 8.4. Извод из Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама

ЛИСТА ЗАКОНА И ПОДЗАКОНСКИХ АКТА КОЈИ ПРАТЕ И РЕГУЛИШУ ОБЛАСТ
ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И
ЗАНЕМАРИВАЊА

1. Закон о основама система образовања и васпитања; www.mpps.sr.gov.yu
2. Општи протокол за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања; www.minrzs.gov.rs
3. Посебни протокол за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања; www.mps.sr.gov.yu
4. Приручник за примену Посебног протокола за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања;
5. Правилник поступања установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности
6. Породични закон; www.zdravlje.gov.rs
7. Закон о кривичном поступку; www.parlament.sr.gov.yu
8. Закон о прекршајима; www.parlament.sr.gov.yu
9. Посебни протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања; www.mup.sr.gov.yu
10. Статут Предшколске установе "Радосно детињство" Нови Сад

УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА ПУ “РАДОСНО ДЕТИЊСТВО” НОВИ САД

У циљу ефикасне интервенције у процесу заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, у оквиру саме Установе успостављена је **унутрашња заштитна мрежа**. Унутрашња заштитна мрежа подразумева дефинисање улога и одговорности свих запослених у Установи у оквиру прописаних корака.

Такође, постоји и **спољашња заштитна мрежа** која подразумева повезивање свих система тј. релевантних установа у заштити од насиља (МУП, Центар за социјални рад, здравствене институције).

Ко чини унутрашњу заштитну мрежу?

Унутрашњу заштитну мрежу ПУ “Радосно детињство” Нови Сад чине:

- **Сви запослени у васпитно образовном раду**

(медицинске сестре васпитачи, васпитачи, стручни сарадници, медицинске сестре за превентивну здравствену заштиту).

- **Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића.**

Радне групе на нивоу вртића формирају се у случајевима постојања сумње или уоченог насиља над дететом/децом (насиље над дететом од стране одрасле особе која је запослена у Установи, насиље над дететом од стране одрасле особе која није запослена у Установи, насиље међу децом).

Чланови: главни васпитач вртића; педагошки руководилац; стручни сарадник вртића; медицинска сестра за превентивно здравствено заштиту вртића; представник васпитача у вртићу (у вртићима са 14 и више група, у Радној групи треба да буду два представника васпитача); представник медицинских сестара васпитача у вртићу.

*По потреби, у рад Радне групе се укључују стручни сарадници вртића/педагошке јединице других профила.

- **Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу Установе.**

Тим на нивоу Установе формира се на почетку сваке Радне године у складу са Статутом Установе.

Чланови: директор Установе; руководилац стручне јединице; представник васпитача; представник медицинских сестара васпитача; представник Стручног актива психолога; представник Стручног актива педагога; представник стручних сарадника за физичко, ликовно и музичко васпитање, дефектолога/логопеда; представник Службе за социјалну заштиту; представник Саветовалишта за породицу; правник; представник Службе за превентивно-здравствену заштиту; представник Савета родитеља Установе.

Када се активира унутрашња мрежа заштите?

Унутрашња заштитна мрежа се активира у сваком случају уоченог дела дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (насиље над дететом од стране одрасле особе која је запослена у Установи, насиље над дететом од стране одрасле особе која није запослена у Установи, насиље међу децом), као и у сваком случају постојања сумње да се дискриминације, насиље, злостављање и занемаривање дешава.

Како функционише унутрашња мрежа заштите?

- У случају сумње или извршене дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања над децом од стране одрасле особе.

Кораци:

(први и други ниво насиља)

1. У вртићу се формира Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Особа која је опазила насиље или има сазнање/сумњу да се насиље дешава дужна је да обавести главног васпитача/педагошког руководиоца. Педагошки руководиоца иницира формирање Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића и у најкраћем року (30 мин) од добијања информације да постоји сумња или се насиље десило усменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о покренутом процесу заштите.

2. Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића обавља консултације у складу са процедурама (*Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у о.в. установама, Приручник за примену Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у о.в. Установама, Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, Актуелне процедуре и информације из области заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања у ПУ "Радосно детињство" Нови Сад; Правилник о поступању Установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности*) и предлаже мере интервенције (мере заштите).

3. Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића писменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о резултатима консултација Радне групе.

(трећи ниво насиља) подразумева кораке 1-3

4. Директор Установе о покренутом процесу заштите обавештава Министарство просвете, односно надлежну Школску управу у року од 24 часа. Уколико постоји потреба, директор Установе активира спољашњу заштитну мрежу.

Напомена: У случајевима када је неопходна додатна подршка, директор Установе у процес заштите укључује и Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања на нивоу Установе.

- У случају сумње или извршеног насиља међу децом.

Кораци:

(први ниво насиља)

1. Активности у в-о групи предузимају васпитачи групе, у сарадњи са родитељима и стручним сарадницима вртића.

- Уколико исто дете учестало испољава насилно понашање, или је, са друге стране, често изложено насилном понашању, ако су последице насилног понашања теже, интервенише се корацима предвиђеним за други, односно трећи ниво насиља.

(други ниво насиља)

2. У вртићу се формира Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

- Особа која је опазила насиље или има сумњу/сазнање да се насиље дешава дужна је да обавести васпитача групе/главног васпитача/педагошког руководиоца. Педагошки руководиоца иницира формирање Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића и у најкраћем року (30 мин) од добијања информације да постоји сумња или се насиље десило усменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о покренутом процесу заштите.

3. Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића обавља консултације у складу са процедурама (*Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у о.в. установама, Приручник за примену Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у о.в. Установама, Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, Актуелне процедуре и информације из области заштите деце од насиља, злостављања и занемаривања у ПУ "Радосно детињство" Нови Сад Прабилник о поступању Установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности*) и предлаже мере интервенције (мере заштите).

4. Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића писменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о резултатима консултација Радне групе.

(трећи ниво насиља) подразумева кораке 1-4

5. Директор Установе о покренутом процесу заштите обавештава Министарство просвете, односно надлежну Школску управу у року од 24 часа. Уколико постоји потреба, директор Установе активира спољашњу заштитну мрежу.

Напомена: У случајевима када је неопходна додатна подршка, директор Установе у процес заштите укључује и Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања на нивоу Установе.

- **У случају сумње или извршеног насиља над особом која је запослена у Установи.**

- Када је родитељ починилац насиља према запосленом, Установа (директор) је дужна да одмах обавести полицију.

- Када се насиље дешава у Установи између одраслих лица (запослени-запослени; запослени-родитеља; запослени-треће лице) Установа (директор) предузима мере у складу са законом.

- Уколико се наведени облици насиља дешавају у присуству деце, неопходно је формирати Радну групу за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића који ће испланирати мере у циљу ублажавања последица и праћење ефеката предузетих мера.

Напомена: У случајевима када је неопходна додатна подршка, директор Установе у процес заштите укључује и Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања на нивоу Установе.

**ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА КАДА ДИСКРИМИНАЦИЈУ,
НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ ИЛИ ЗАНЕМАРИВАЊЕ ДЕТЕТА ВРШИ
ОДРАСЛА ОСОБА КОЈА НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА У ПУ “РАДОСНО
ДЕТИЊСТВО”**

А. НАСИЉЕ СЕ ДЕШАВА

(насиље је опажено или је добијена информација да је насиље у току)

1. корак: Прекидање, заустављање насиља!

Свака одрасла особа која има сазнања или је уочила да се насиље дешава у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може прекинути насиље). Особа која има сазнања или је уочила да се насиље дешава о насталој ситуацији обавештава главног васпитача вртића или педагошког руководиоца.

* Даље се поступа по корацима који следе: 2 до 7

Б. ПОСТОЈИ СУМЊА НА НАСИЉЕ (насиље није директно опажено, насиље је раније почињено)

(*први и други ниво насиља*)

2. корак: Особа која је уочила насиље или има сазнања о насиљу обавештава главног васпитача вртића/педагошког руководиоца о истом. Педагошки руководиоца иницира формирање **Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића** и у најкраћем року (30 мин) од добијања информације да постоји сумња или се насиље десило, усменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о покренутом процесу заштите.

3. корак: Педагошки руководиоца окупља чланове Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића **у року од 24 сата** од добијања информације тј. пријаве (прикупљају се писмене изјаве свих очевидаца).

Напомена: Уколико није могуће окупити Радну групу и обавити консултације пре доласка родитеља по дете које је претрпело насиље, одговорна особа (стручни сарадник, педагошки руководиоца, главни васпитач) је у обавези да родитеље обавести о покретању процедуре за заштиту детета. Родитеље треба информисати да ће се Радна група окупити у року од 24 сата, те да ће родитељи након тога добити детаљније информације, као и план мера за заштиту детета.

4. корак: Чланови Радне групе обављају консултације.

Консултације су важне како би се разјасниле околности и на прави начин анализирале чињенице, проценио ниво ризика, направио план заштите, избегла конфузија и спречиле

некоординисане акције. Током консултација треба донети одлуку о начину реаговања и праћења, што подразумева:

а) Анализу ситуације и процену нивоа насиља на основу свих доступних информација:

- прикупљених изјава;
- процене тренутног стања детета које је претрпело насиље (процену дају стручни сарадник и медицинска сестра за ПЗЗ);
- процене тренутног стања деце уколико се насиље десило у присуству деце (процену дају стручни сарадник и медицинска сестра за ПЗЗ).

б) Одређивање улога, задатака и одговорности у вртићу:

- одредити ко ће и на који начин информисати родитеље детета / деце;
- одредити мере и активности које треба предузети према детету које је претрпело насиље; прецизирати ко ће их реализовати и када;
- одредити мере и активности које треба предузети према деци која су била очевици насиља; прецизирати ко ће их реализовати и када;
- одредити начине праћења ефеката реализованих мера;
- проценити да ли је потребно/неопходно укључити спољашњу мрежу.

5. *корак*: Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића писменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о предузетим корацима и резултатима рада Радне групе.

6. *корак*: Праћење ефеката предузетих мера интервенције.

(састанци и консултације Радне групе по потреби).

(трећи ниво насиља) подразумева све претходне кораке

7. *корак*: Директор Установе о покренутом процесу заштите обавештава Министарство просвете, односно надлежну Школску управу у року од 24 часа. Уколико постоји потреба, директор Установе активира спољашњу заштитну мрежу.

ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА КАДА ДИСКРИМИНАЦИЈУ, НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ ИЛИ ЗАНЕМАРИВАЊЕ ДЕТЕТА ВРШИ ОДРАСЛА ОСОБА ЗАПОСЛЕНА У ПУ “РАДОСНО ДЕТИЊСТВО”

А. НАСИЉЕ СЕ ДЕШАВА

(насиље је опажено или је добијена информација да је насиље у току)

1.корак: Прекидање, заустављање насиља!

Свака одрасла особа која има сазнања или је уочила да се насиље дешава у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може прекинути насиље). Особа која има сазнања или је уочила да се насиље дешава о насталој ситуацији обавештава главног васпитача или педагошког руководиоца. Главни васпитач / педагошки руководиоца, особу која је извршила насиље измешта из ситуације која је ризична за наставак тј. понављање насиља.

* Даље се поступа по корацима који следе: 2 до 7

Б. ПОСТОЈИ СУМЊА НА НАСИЉЕ

(насиље није директно опажено, насиље је раније почињено)

(први и други ниво насиља)подразумева први корак

2. корак: Особа која је уочила насиље или има сазнања о насиљу обавештава главног васпитача вртића / педагошког руководиоца о истом. Педагошки руководиоца иницира формирање **Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића** и у најкраћем року (30 мин) од добијања информације да постоји сумња или се насиље десило, усменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о покренутом процесу заштите.

3.корак: Педагошки руководиоца окупља чланове Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића **у року од 24 сата** од добијања информације тј. пријаве (прикупљају се писмене изјаве особе која је у процедури сумње на насиље, свих очевидаца).

Напомена: Уколико није могуће окупити Радну групу и обавити консултације пре доласка родитеља по дете које је претрпело насиље, одговорна особа (стручни сарадник, педагошки руководиоца, главни васпитач) је у обавези да родитеље обавести о покретању процедуре за заштиту детета. Родитеље треба информисати да ће се Радна група окупити у року од 24 сата, те да ће родитељи након тога добити детаљније информације, као и план мера за заштиту детета.

4. корак: Чланови Радне групе обављају консултације.

Консултације су важне како би се разјасниле околности и на прави начин анализирале чињенице, проценио ниво ризика, направио план заштите, избегла конфузија и спречиле некоординисане акције. Током консултација треба донети одлуку о начину реаговања и праћења, што подразумева:

а) Анализу ситуације и процену нивоа ризика на основу свих доступних информација:

- прикупљених изјава,
- процене тренутног стања детета које је претрпело насиље (процену дају стручни сарадник и медицинска сестра за ПЗЗ);
- процене тренутног стања деце уколико се насиље десило у присуству деце (процену дају стручни сарадник).

б) Анализу досадашњег рада запосленог који је у процедури сумње на насиље на основу свих доступних информација:

- мишљење главног васпитача и педагошког руководиоца о раду запосленог,
- мишљење колега из вртића о запосленом,
- мишљење стручног сарадника који прати рад запосленог.

ц) Одређивање улога, задатака и одговорности у вртићу:

- одредити ко ће и на који начин информисати родитеље детета/деце о ситуацији у вртићу;
- одредити мере и активности које треба предузети према детету које је претрпело насиље, као и према свој осталој деци која су били очевици; прецизирати ко ће их реализовати и када;
- предложити мере које ће се предузети према запосленом који је у процедури сумње на насиље;
- одредити начине праћења ефеката реализованих мера.

5. корак: Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића писменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о предузетим корацима и резултатима рада Радне групе.

6. корак: Праћење ефеката предузетих мера интервенције (састанци и консултације Радне групе по потреби).

(трећи ниво насиља) подразумева све претходне кораке

7. корак: Директор Установе о покренутом процесу заштите обавештава Министарство просвете, односно надлежну школску управу у року од 24 часа. Уколико постоји потреба, директор Установе активира спољашњу заштитну мрежу.

ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА МЕЂУ ДЕЦОМ

Већина деце током различитих фаза одрастања показује неке облике агресивног понашања, оно је присутно од првих дана живота. Сазревањем и развојем, дете постепено учи како да управља својим понашањем, а управо је предшколски узраст веома битан и често преломан тренутак за учење контроле агресије.

Агресивно понашање детету омогућава одбрану од претње и задовољење потреба и као такво саставни је део механизма који обезбеђује преживљавање. Међутим, врло је важно знати и уочити када агресија престаје да буде адаптивни механизам, а када постаје деструктивна. На предшколском узрасту разликујемо ненамерну тзв. емоционалну или импулсивну агресивност која је најчешће одраз фрустрације (узрокована је унутрашњом напетости и раздражљивошћу) и намерну тј. инструменталну агресивност која је узрокована неким спољашњим циљем (играчка, привилегија). Појава хостилне агресивности, тежње да се другој особи науди, такође се јавља и може да постане доминантнија у периоду предшколског узраста (око шесте године живота).

Највећи број деце предшколског узраста испољава *развојно очекивано понашање*. Наиме, није необично да двогодишње или трогодишње дете виче када не добије оно што жели или гура и удара када му друго дете узме или не жели да препусти играчку. За очекивати је да ће се временом такво понашање смањивати и нестати услед развоја језичко-говорних, социјално-емоционалних, те вештина решавања проблема. С друге стране, истраживања показују да око 10% деце у вртићима испољава одступања у понашању у мери која превазилази оквире развојне фазе па се говори о *развојно одступајућем/социјално неприлагођеном понашању*. Таквој деци је неопходно пружити додатну подршку у учењу другачијих начина за постизање својих циљева или решавање конфликта са другом децом.

У изузетним случајевима можемо говорити о насиљу, међутим врло је важно знати да агресивност сама по себи није довољан разлог да одређено понашање назовемо насилним.

Агресивношћу која има карактеристике насилног понашања, односно насиљем у вртићу сматра се ситуација у којој неко је дете или група деце НАМЕРНО, ВИШЕ ПУТА (недељама, месецима) злобна према другом детету или деци. Свесна намера да се повреди друго дете постоји, али свест о штетности таквог понашања, често на овом узрасту изостаје. ДИСБАЛАНС СНАГА је трећа одредница насилног понашања и указује да је увек присутна подела на оног који врши насиље и онога који насиље трпи.

Подршку и помоћ потребно је пружити детету које је испољило насилно понашање, детету које је претрпело насилно понашање, али и детету пасивном посматрачу насиља, у складу са следећом процедуром:

(први ниво насиља)

1. **корак:** У случајевима када се деси насиље међу децом, васпитач (било која одрасла особа) је у **обавези да прекине** манифестовано понашање и обезбеди услове за пружање помоћи деци којој је она потребна. Васпитачи треба да смире ситуацију и разговарају са децом о протеклом догађају. Васпитачи документују догађај кроз посебну форму белешке (опис догађаја, учесници, последице).

2. **корак:** Васпитачи праве план активности које реализују са децом на нивоу групе с циљем развијања толеранције, јачања припадности групи, неговања другарства, грађења социјално прилагођеног понашања (у планирању активности могуће је користити: приручник “Заштита деце од насиља, збирка предлога превентивних активности”, “Вртић без насиља” и применити стечена знања добијена путем семинара као што су: “Здраво одрастање”, “Подстицање дечијег самопоштовања”, “Ненасилна комуникација” “Позитивно васпитање - позитивна дисциплина у вртићу” итд.).

Васпитачи и родитељи детета које је испољило насилно понашање размењују информације о понашању детета у вртићу и код куће с циљем откривања могућих узрока и окидача за неадекватно понашање и добијања шире слике о тренутном функционисању детета. Заједно се договарају о начинима пружања подршке и активностима које ће реализовати са дететом у наредном периоду.

Васпитачи о насталој ситуацији у в.о. групи информишу родитеље остале деце која су на било који начин били учесници догађаја. План, реализацију и очекиване промене након реализованих активности васпитачи документују тј. уносе у белешку о догађају (планиране активности на нивоу групе и активности са појединачним дететом, реализацију активности, као и ефекте реализованих активности), као и у Књигу рада (у одговарајућој форми и обиму).

3. **корак:** У случају:

- да се насилно понашање понавља/ реализоване активности не дају резултате или,
 - да родитељ не сарађује (не одазива се на позиве васпитача, занемарује евидентирано понашање детета) или,
 - да васпитач процењује да му треба подршка,
- васпитач о ситуацији обавештава стручне сараднике.

Стручни сарадници и васпитачи остварују сарадњу са родитељима. Израђује се педагошки профил за дете које испољава насилно понашање (тимски се процењују снаге детета и планирају начини пружања подршке тј. мере индивидуализације, имајући у виду да је социо-емоционални аспект развоја област у којој детету треба пружити помоћ). Планирају се активности за вршњаке у в.о. групи с циљем развијања толеранције, јачања припадности групи, неговања другарства, грађења социјално прилагођеног понашања.

*Уколико и након реализованих активности и мера индивидуализације није дошло до позитивне промене у понашању детета које је испољило насилно понашање поступа се у складу са корацима за други ниво насиља.

(други ниво насиља)

4. **корак:** Након прекидања насиља особа која је уочила насиље или има сазнања о насиљу, о насталој ситуацији обавештава главног васпитача / педагошког руководиоца. Педагошки руководиоца иницира формирање **Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића** и у најкраћем року (30 мин) од добијања информације да постоји сумња или се насиље десило, усменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о покренутом процесу заштите.

5. **корак:** Педагошки руководиоца окупља чланове Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића **најкасније у року од 24 сата** од добијања информације тј. пријаве. Прикупљају се писмене изјаве очевидаца и досадашња документација (уколико постоји).

Напомена: Уколико није могуће окупити Радну групу пре доласка родитеља по дете које је претрпело насилно понашање, особа из Радне групе (васпитач, стручни сарадник, педагошки руководиоца, главни васпитач) је у обавези да родитеље детета обавести о догађају и покретању процедуре за заштиту. Родитеље треба информисати да ће се радна група окупити најкасније у року од 24 сата, те да ће родитељи након тога добити детаљније информације, као и план мера за заштиту детета.

6. **корак:** Чланови Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића обављају консултације. **Консултације** су важне како би се разјасниле околности и на прави начин анализирале чињенице, проценио ниво насиља и ризика, направио план заштите, избегла конфузија и спречиле некоординисане акције. Током консултација треба донети одлуку о начину реаговања и праћења (предлог мера заштите), што подразумева:

а) Анализу ситуације и процену нивоа насиља на основу свих доступних информација:

- писмене и усмене изјаве свих одраслих очевидаца,
- процена тренутног стања деце која су учесници насилног догађаја,
- досадашња запажања о функционисању детета/деце,
- лични доживљај детета који трпи насиље,
- процена о степену ризика.

Мере би требало да се односе на све учеснике догађаја, као и на децу која су били пасивни посматрачи.

б) Потребно је изградити **Индивидуални план заштите за дете које испољава насилно понашање** (навести кључне проблеме, одредити исходе тј. промене које се очекују у понашању детета, одредити начин рада и активности које ће се реализовати са дететом/са родитељима детета, дефинисати носиоце активности и временски интервал потребан за постизање очекиваних промена).

ц) Потребно је дефинисати **активности које је ће се реализовати са децом која су претрпела насилно понашање, као и са децом која су била посматрачи**. Важно је прецизирати носиоце активности и временски интервал за реализацију активности. Чланови Радне групе треба да одреде ко ће и на који начин информисати родитеље деце из в.о. групе о актуелним дешавањима и раду Радне групе.

7. *корак*: Радна група за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића писменим путем обавештава директора Установе и помоћника директора о предузетим корацима и резултатима рада Радне групе.

8. *корак*: Праћење ефеката предузетих мера заштите (састанци и консултације Радне групе по потреби).

(трећи ниво насиља) подразумева све претходне кораке

9. *корак*: Директор Установе о покренутом процесу заштите обавештава Министарство просвете, односно надлежну Школску управу у року од 24 часа. Уколико постоји потреба, директор Установе активира спољашњу заштитну мрежу.

**ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈУ КАДА РОДИТЕЉ/ОСОБА
ОВЛАШЋЕНА ЗА ОДВОЂЕЊЕ ДЕТЕТА ИЗ ВРТИЋА НЕ ДОЂЕ ПО ДЕТЕ
ДО ИСТЕКА РАДНОГ ВРЕМЕНА ВРТИЋА**

Уколико родитељ или особа коју је родитељ овластио за одвођење детета из вртића, не дође по дете до истека радног времена (у зависности од типа боравка на које је дете уписано) реагује се у складу са следећом процедуром:

1.корак : Дежурни васпитач који је са дететом дужан је да, по истеку радног времена вртића, телефонским путем покуша ступити у контакт са родитељима или особама које је родитељ овластио за одвођење детета из вртића.

Напомена:

- Дежурни васпитач који је био са дететом до доласка родитеља или особе коју је родитељ овластио за одвођење детета из вртића, најкасније до следећег радног дана сачињава службену белешку и о случају обавештава педагошког руководиоца.
- Уколико се ситуација недоласка родитеља по дете до истека радног времена вртића понавља или постоје индикације да се ради о случају занемаривања детета од стране родитеља, педагошки руководиоца иницира формирање Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића и поступа се по ПРОЦЕДУРИ РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА КАДА ДИСКРИМИНАЦИЈУ, НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ ДЕТЕТА ВРШИ ОДРАСЛА ОСОБА КОЈА НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА У ПУ „РАДОСНО ДЕТИЊСТВО“.

2.корак: Уколико дежурни васпитач није успоставио контакт са родитељима или особама које је родитељ овластио за одвођење детета из вртића, о насталој ситуацији обавештава руководиоца вртића и контактира васпитаче в.о. групе коју дете похађа, с циљем размене информација, упознавања са породичним приликама детета и договора о наредним корацима.

3. корак: Након консултација са руководиоцем вртића и васпитачима в.о. групе коју дете похађа, а на основу заједничке процене да је то неопходно, дежурни васпитач о насталој ситуацији обавештава Социјалну службу ПУ“Радосно детињство“ надлежну за тај објект, Полицијску управу Нови Сад, која даље обавештава Центар за Социјални рад града Новог Сада, по службеној дужности.

4.корак: Даљу бригу о детету и вођење случаја преузима Центар за социјални рад и Сигурна кућа.

Напомена: Дежурни васпитач који је радио на збрињавању детета, најкасније до следећег радног дана сачињава службену белешку и о случају обавештава педагошког руководиоца.

5. *корак*: Педагошки руководицац иницира формирање **Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића** и у најкраћем року од добијања информације (30 мин) о случају обавештава директора Установе и помоћника директора о покренутом процесу заштите. Поступа се по **ПРОЦЕДУРИ РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА КАДА ДИСКРИМИНАЦИЈУ, НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ ИЛИ ЗАНЕМАРИВАЊЕ ДЕТЕТА ВРШИ ОДРАСЛА ОСОБА КОЈА НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА У ПУ “РАДОСНО ДЕТИЊСТВО”**.

**ПРОЦЕДУРА РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈУ КАДА РОДИТЕЉ/ОСОБА
ОВЛАШЋЕНА ЗА ОДВОЂЕЊЕ ДЕТЕТА ИЗ ВРТИЋА, СВОЈИМ
НЕДОЛИЧНИМ ПОНАШАЊЕМ УГРОЖАВА БЕЗБЕДНОСТ
ДЕТЕТА/ДЕЦЕ И ЗАПОСЛЕНИХ**

Уколико родитељ или особа коју је родитељ овластио за одвођење детета из вртића својим недоличним понашањем угрожава безбедност детета/деце и запослених, поступа по следећој процедури:

1.korak Дежурни васпитач телефонским путем обавештава друго лице родитеља-старатеља/овлашћено лице за одвођење детета из вртића о насталој ситуацији.

2.korak Дежурни васпитач обавештава педагошког руководиоца о насталој ситуацији, позива се Полицијска управа Нови Сад и Социјални радник ПУ „Радосно детињство“ надлежан за тај објекат.

Напомена: Дежурни васпитач који је радио на збрињавању детета, најкасније до следећег радног дана сачињава службену белешку о случају.

3.korak Уколико се ситуација понови од родитеља/особе овлашћене за одвођење детета из вртића или постоје индикације да се ради о случају занемаривања детета, педагошки руководиоца иницира формирање Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића и поступа се ПО ПРОЦЕДУРИ РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈЕВИМА КАДА ДИСКРИМИНАЦИЈУ, НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ ВРШИ ОДРАСЛА ОСОБА КОЈА НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА У ПУ „РАДОСНО ДЕТИЊСТВО“

Информисање родитеља и њихово укључивање у заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у ПУ „Радосно детињство“

Информисање родитеља и иницирање њиховог укључивања у заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања представља обавезан и важан део посла свих запослених у в.о. раду. Тај сегмент рада потребно је, у току сваке радне године испланирати (на нивоу вртића и сваке в.о. групе) и реализовати.

- **Информативне табле**

Неопходно је да у свком вртићу постоји информативна табла за родитеље која ће бити посвећена теми заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Она треба да је доступна и видљива свим родитељима. На табли морају увек бити истакнути садржаји из прилога овог материјала, и по могућности други материјали везани за ову тему.

Продукти заједничког рада деце и особља вртића на тему заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања треба да буду изложени и видљиви у вртићу током целе године.

Списка чланова Радне групе са службеним бројевима телефона.

Списак чланова Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу Установе.

- **Родитељски састанци**

У свакој в.о. групи потребно је у току сваке радне године планирати и реализовати родитељски састанак на којем ће бити обрађена тема Заштита деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (презентовање Програма заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања ПУ „Радосно детињство“, упознавање са важећим законским актима који регулишу ову област, сензибилизација родитеља, едукација родитеља, испитивање ставова родитеља...). Могуће је реализовати тематске родитељске састанке (састанак посвећен само овој теми) или обрадити тему у оквиру редовних родитељских састанака (ова тема као једна тачка дневног реда).

Значајни датуми који могу бити обележени у вртићу (са децом и родитељима) одговарајућим активностима на тему заштите деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања су:

- 21. Септембар: Међународни дан мира (УН),
- 01. Октобар: Дан деце-Дечја недеља,
- 13. Новембар: Светски дан доброте,
- 16. Новембар: Међународни дан толеранције (УНЕСЦО),
- 19. Новембар: Међународни дан превенције злостављања и занемаривања деце,
- 10. Децембар: Дан људских права,
- 15. Мај: Међународни дан породице,
- 01. Август: Дан пријатељства.

Директор

Маријана Попов

ПУ "РАДОСНО ДЕТИЊСТВО" НОВИ САД

ОБРАЗАЦ ПРИЈАВЕ
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ,
НАСИЉА,
ЗЛОСТАВЉАЊА И
ЗАНЕМАРИВАЊА

Подаци о подносиоцу пријаве:

Име и презиме: _____

Адреса: _____

Контакт телефон: _____

Опишите догађај/наведите основне информације о ситуацији сумње или дешавања
дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања:

Место где се наведена ситуација догодила:

Наведите на који начин сте добили информације о сумњи или дешавању дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања:

- Видео/ла сам
- Неко ми је рекао
- Неки други начин

Описана ситуација се:

-дешава први пут

-понавља више пута

Наведите име особе за коју постоји сумња или сазнање да врши насиље:

Да ли сте се раније поводом ове пријаве некоме обраћали и коме?

--

Потпис подносиоца пријаве:	Прималац пријаве:
Датум пријема пријаве:	

Важна напомена:

Подаци о подносиоцу пријаве и подаци који се наводе у пријави су поверљиви и користе се искључиво у циљу заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, доступни су члановима Тима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

Образац се доставља једном од чланова Радне групе за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на нивоу вртића.